

ननु घटादालोकइव ज्ञेयान्मायाशबलात्प्रकाशरूपज्ञानमन्यतनुतयोर्गुणगुणिभावोयुज्यते इत्याशंक्याह ज्ञानं ज्ञेयमिति सत्यज्ञानमनंतब्रह्मेति पूर्वप्रकांतब्रह्मशृणुणावरुणोऽधीहि भगवो ब्रह्मेति पृष्टो यतो वा इमा नि भूतानि जायन्ते इत्यादिना ब्रह्मलक्षणमुक्ताह तद्विजिज्ञासस्तद्व्रह्मेतीति तस्यैव ज्ञेयत्वमुक्तं अतो ज्ञानवदेव ब्रह्म प्रकाशमात्रस्य जगज्जन्मादिहेतुत्वायोगात् तस्माज्ज्ञेयान्निष्कण्टं निष्कलं ज्ञानं नास्ति किंतु ज्ञेयमेवास्ति ननु एकधा बहुधा चैव दृश्यते जलं चंद्रवदिति श्रुतेः प्रकाशस्य पृथक्केतस्योपाधिमालिन्याज्जीवेष्वल्पत्वमुपाधेः स्वच्छत्वाच्चेतश्चैव पूर्णत्वमित्यज्ञो जीवो ज्ञैश्चर इति तयोर्विभागो युज्यते अन्यथा जीवो शयोस्तुल्यज्ञानतास्यात् मृद्वदयोरिव तुल्यगंधेत्याशंक्याह अज्ञो ज्ञइति अज्ञत्वज्ञत्वतयोः स्वाभाविके एव न त्वौपाधिके प्रमाणाभावात् तस्मान्न केवलः प्रकाशः पृथगस्ति ननु तदैक्षत बहुस्यां प्रजायेयेति कल्पादौ ईश्वरो जीवा दृष्टानुरोधात्सदृश्यं सर्वमीक्षते अतएव सर्वज्ञः शुद्धस्तु तत्र नान्यत्पश्यति नान्यच्छृणोति स भूमा यो वै भूमा तत्सुखं अथ यत्रान्यत्पश्यति तदल्पं अथ यदल्पं तन्मर्त्यमिति च तयोर्भेदः श्रुत इत्याह कस्तपा इति यएव को भू

ज्ञानं ज्ञेयं तथा ज्ञोऽज्ञः कस्तपा अतपास्तथा ॥ सूर्यादः सूर्य इति च विद्याविधेतथैव च ॥ २९ ॥

मानंदः स एव तपाः आलोचनकर्ता आकाशाख्यः तथा च श्रुतिः यद्वावकं तदेव खं यदेव खं तदेव कमितिकखयोरभेदमुक्त्वोपसंहरति प्राणं च हास्मेतदाकाशं चोचुरिति तत्र प्राणस्य विजानाम्यहं प्राणो ब्रह्मेति वदता उपकोसलेन प्रागेव ज्ञातत्वादाकाशाख्यकारणब्रह्ममात्रपरोयं वाक्यसंदर्भ इत्यवसीयते ननु सगुणब्रह्म परैवोपकोसलविद्यातत्र तद्युक्तमेव निर्गुणविद्याधिकारोऽतः सूर्यादः सूर्येति तस्यैव भित्तिर्योमाया वीतमन्तीति सूर्यादः स एव सूर्योऽपि मायावेशादिति तापनीये श्रूयते ईश्वरयासस्तु रीय इति मायायास्तन्यदिवेति चेति तस्मादस्तीश्वरात्पृथङ्निष्कल इत्याशंक्याह अतपाः सूर्यादः सूर्य इति चेति एकस्मिन् निर्गुणे सगुणादत्वं सगुणस्रष्टृत्वं च न युज्यते विरोधात् न हि काष्ठादस्य वक्त्रेः काष्ठोपादानत्वं घटते कर्मागवन्निर्गुणात्सगुणस्याविर्भावतिरोभावो वेव भवत इति चेत्तस्यैव तर्हि सगुणत्वापत्तेः श्रुतिस्तु सुषुप्तिसमाधिका लिक सुखप्रशंसा मात्र परेति द्रष्टव्यं ननु यत्र त्वस्य सर्वमालैवाभूत्तत्केन कं पश्येदिति विद्यावस्थायाम् द्वैतदर्शनं निषेधति यत्र हि द्वैतमिव भवति तदितर इतरं पश्यतीत्यविद्यावस्थायाम् द्वैतदर्शनमिति वदंतीत्युक्तमुपचारा न्नया तस्मादस्ति सगुणात्सद्वाद्द्वयमन्यत् रज्जुगवत्तु तत्रेश्वरस्योदयलयाविति नोक्तदोष इत्याशंक्याह विद्याविधे इति उपासनैव विद्या तदभावोऽविद्या तत्रापि देहमिव कर्तृब्रह्माहं स्वरूपान्नन्यत्वेन पश्यतीति नोक्त श्रुतिविरोध इति भावः ॥ २९ ॥